

BUITEN

14^e JAARGANG N°. 50.

ZATERDAG 11 DECEMBER 1920.

WALCHERENSCH MEISJE AAN DEN VOET DER DUINEN, IN DE KLEEDERDRACHT
VAN HET GROOTSTE GEDEELTE VAN HET EILAND.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE BLOEMBLADEN VAN LAO-TZE (II), DOOR J. ALLAN DUNN	BLZ. 590
DE STERRENHEMEL IN DECEMBER (SLOT), DOOR A. A. N.	„ 591
WALCHEREN (VERVOLG), DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLL.	BLZ. 589, 592—597
DE SCÈNE, DOOR JOOST ELLIS	BLZ. 595
PADDENSTOELEN, DOOR M., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 598—599
MAAN-LEGENDEN, DOOR W. H. DE ROOS	BLZ. 598
HOE DE DIEREN SPREKEN (3), DOOR WILLIAM J. LONG,	
VERTAALD DOOR S. CILIA STOFFEL	„ 599
HOUTEN HUISJE TE EDAM, ILLUSTRATIE	„ 600

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men geheve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

De Bloembladen van Lao-Tze.

II) DOOR J. ALLAN DUNN.

DE jonge officier hoestte even.
„Ik geloof, dat al uw bagage nu aan boord is, mijnheer Keeler,” zeide hij veelbeteekenend.

„Hm!” Kapitein Herrick maakte hiermede een einde aan het gesprek. Hij wist niet waar het om ging. Keeler echter was door zijn verblijf als gast aan boord van den kruiser in een waas van gewichtigheid gekomen. De kapitein hield niet erg van de Chineesche bureaucratie. Hij bevond zich buiten de drie mijlen breede Chineesch wateren en was heer en meester op zijn eigen schip, dat evengoed deel uitmaakte van den Amerikaanschen Staat, als het dek van den kruiser.

„Brenge U mijn groeten over aan Commandant Pardee, en zegt u hem, dat het mij een genoegen was, hem een dienst te hebben kunnen bewijzen, hem — en mijnheer Keeler,” zeide hij.

De officier salueerde, en klom in de stoombarkas, welke afstootte en pijlsnel naar den kruiser terugkeerde, waar Keeler den vorigen avond zijn vriend een verrassing had bezorgd en een genoegen had verschaft, door tegen den tijd van het avondeten binnen te vallen en den geheelen avond met hem had doorgebracht, in een prettig gesprek gewikkeld over vroeger tijden.

„Ik zal u voor het extra-kolenverbruik betalen,” zeide hij met een glimlach.

„U zult aan mijn tafel plaats nemen en den wijn aan het diner betalen, mijnheer Keeler,” antwoordde de kapitein. „Ik wist niet dat u in diplomatieken dienst waart.”

Keeler deed zijn stem dalen.

„Als iemand anders U deze vraag mocht doen, kapitein,” sprak hij vertrouwelyk, „zegt u dan, dat ik er niet in ben!”

Hij zocht den administrateur, en ontmoette Claire Arden die met uitgestrekte hand op hem toetrad.

„U bent een persoon van nog grooter gewicht, dan ik dacht,” zeide zij. „De hofmeester vertelde mij dat de neef van den President naar U zocht, en nu laat u de stoomboot stoppen, alsof het een tram was. Ik ben een beetje bang voor U!”

„Die vrees kan worden overwonnen, hoop ik,” antwoordde hij. „Ik vermoed, dat u aan de kapiteinstafel zit. Ja? U moet mij in staat stellen dezen indruk weg te nemen.”

De administrateur sprak hem aan met een eerbied welke grappig was, en nogmaals zegende Keeler zijn goed gesternte dat Jimmy Pardee in de Chineesche wateren had gehouden.

„Met wien slaap ik?” vroeg hij. „Ik heb geprobeerd een kajuit voor mij alleen te krijgen.”

De administrateur keek bedrukt.

„Het kon niet worden geschikt,” zeide hij. „Ik kan echter wel probeeren, het te veranderen als u dat wilt. U bent samen met dokter Redding.”

Keeler floot tusschen de tanden.

„De plaats werd eigenlijk onder een anderen naam besproken,” vervolgde de administrateur, verontschuldigend. „Zooals gezegd, ik kan probeeren het voor U in orde te maken. Het spijt mij, dat het juist de dokter is. Hij is — och, u weet wel, wat men in Shanghai van hem zegt.”

Keeler wist het. De man was in meer dan één opzicht berucht. Hij was er toe gedwongen geworden het lidmaatschap van meer dan één club op te zeggen op aandringen der bestuursleden. Het was bekend, dat hij zich meer of minder met Oosterlingen ophield, die niet al te goed bekend stonden. Een „valsche speler”, een „kwakzalver”, waren nog twee der zachtste termen waarmee hij gekwalificeerd werd; ook beweerde men, dat de naam welke hij droeg, niet de zijne was. Hetgeen Keeler het meest verwonderde, was, dat de man nog naar Amerika terug durfde keeren. Het verhaal deed de ronde, dat menig ander klimaat gezonder en beter voor den in discrediet geraakten dokter zou zijn! Toen fronsten zich Keeler's wenkbrauwen. Hij begon te vermoeden, dat Hsu-Fuan's troefkaart nog niet was uitgespeeld. Redding was aan narcotische middelen verslaafd, een trouwe bezoeker van donker-Shanghai, en altijd slecht bij kas.

„Doe maar geen moeite,” zeide hij tot den administrateur. „Wij zullen het voor een paar nachten probeeren.”

De eerste kwartiermeester liep buiten het kantoortje heen en weer, op Keeler te wachten. Deze groette hem, en noemde hem bij zijn naam.

„Men heeft mij verzocht, U dit te geven, mijnheer Keeler,” zeide de zeeman. Een couvert werd met een gouden muntstuk vervuld.

Keeler begaf zich naar de verschansing, en opende, verborgen achter een boot, de enveloppe. Het stuk daarin was van Bindloss, maar het was gewoon schrijfpapier, getypt, en niet onderteekend:

Pas op Redding.

„Goede, oude Bindloss!” sprak Keeler tot zichzelf, toen hij de papiersnippertjes aan den wind prijsgaf. „Een laatste raadgeving! Laat mij even bedenken. Sinclair was een der bestuursleden toen men Redding voorstelde de club te verlaten. Het is wel de moeite waard om het te probeeren.”

Hij ging naar de kajuit van den marconist en verzond een bericht. Toen hij haar verliet, bonsde hij bijna tegen Redding zelf aan. Deze had een paffig gelaat en dik buikje, alhoewel hij overigens eerder mager was. Hij was armoedig gekleed, had een dwalenden blik en een familiere, luidruchtige wijze van spreken.

„Zoo, Keeler,” zeide hij. „Ik hoor, dat wij de kajuit samen hebben te deelen. Ga je tot het eind mee?”

Keeler knikte vluchtig. Toen glimlachte hij en haalde zijn ledere sigarettenkoker te voorschijn.

„Wil je een sigaar? En zullen we wat drinken? De bar zal wel open zijn, denk ik.”

Hij stak zijn arm door dien van Redding en leidde hem van de plek weg. Deze ging half voldaan, half aarzelend, met hem mede. Keeler hield onder het voortwandelen het gesprek gaande. Hij vroeg zich in stilte af, of de marconist zijn bericht had verzonden en of de dokter genoeg af wist van het Morse-stelsel om het tiktak van den sleutel te hebben begrepen.

HOOFDSTUK IX.

AANGENAAM EN NIET AANGENAAM.

De „Cathay” bevond zich op ongeveer honderd mijlen van de haven, en Keeler en Claire Arden maakten een wandeling aan dek om hun toch reeds goeden eetlust te vergrooten voor de eerste klank van de gong zich zou doen hooren.

Met helderen oogopslag en vlug van bewegingen, hield het meisje gemakkelijk met Keeler gelijken tred;

haar oogen verrieden zooveel levenslust, dat zij een vreugde was voor het oog en een inspiratie voor den geest.

Zij behoorde in de verste verte niet tot de „afhankelijke” vrouwen, wier type door vele andere aan boord werd vertegenwoordigd. Keeler was er van overtuigd, dat een zeer gezonde geest in dit gezonde lichaam huisde.

Voor hem uit liep een vrouw met bleek en doorgroefd gelaat, waarvan alleen de oogen iets aantrekkelijks bezaten, die het Oosten had bezocht om te ijveren voor de emancipatie der Chineesche vrouw. Zij had evenveel indruk op de nationale zeden en gewoonten achtergelaten, als een mug op een olifant; iets irriterends, wanneer zekere gevoelige plekken worden blootgelegd, in het algemeen iets hinderlijks, feitelijk echter iets waaraan aandacht wordt geschonken.

„Zij bedoelt het goed,” sprak Claire Arden, „maar haar toewijding tot de „zaak” zendt haar op een wilde jacht naar een land, waarvan de gebruiken zelfs haar onbekend zijn.”

„De vrouwen zullen wel evenveel invloed hebben gehad op de zaken van China, als in andere landen, Frankrijk niet uitgezonderd,” sprak Keeler. „Denkt u maar eens aan de Keizerin Tsz'e An en Keizerin Tze'e Hsi. Het is waar, dat Li Hung Chang de Disraeli was van de laatstgenoemde Victoria, maar zij was een geëmancipeerde vrouw. Ik heb in zaken met verscheidene Chineesche vrouwen te doen gehad. De moeder van een Chinees regeert diens huis tot zij sterft, en daarna wordt zijn vrouw op het einde van haar leven den meesten eerbied betoond. De zoon die zijn moeder niet eert verspeelt de algemeene achting. Maar u sprak van de „zaak”, waarmee u waarschijnlijk het vrouwenkiesrecht bedoelt. Draagt dit uw geheele goedkeuring weg?”

„De uwe?” vroeg zij terug. „Ik heb er niet veel over nagedacht. Maar ik houd mij meer bezig met de gevolgen. De vrouwen hebben dezelfde kansen als de mannen en het is ongetwijfeld hun eigen schuld, indien zij den hierdoor verkregen invloed niet gebruiken. Ik voor mij begeer slechts mijn eigen individualiteit te handhaven. Als er een werkelijk „Ik” bestaat, wil ik mijn *ego* laten gelden om, zooals men het in de spreektaal uitdrukt „tot mijn eigen te maken.”

„Wat is uw gevoelen omtrent de vereeniging van beiden? Ik bedoel van den man en de vrouw.”

„Laten er twee worden gevonden die hetzelfde doel beoogen en fysiek goed bij elkander passen, en ik zie dan niet in, waarom die beiden niet uitstekend samen zouden opschieten. Maar zulk een vereeniging behoort tot de zeldzaamheden. Ik geloof niet aan de algeheele ineensmelting van twee uitersten.”

Het was duidelijk, dacht Keeler, dat het vraagstuk van de aantrekkingskracht der sexen haar nog niet had ontroerd.

Een gesprek met haar te voeren, was hetzelfde alsof men sprak met een jongen man; haar oordeel was echter rijper dan dat van een jongmensch van haar leeftijd zou zijn geweest. En — hij beschouwde de gracieuze lijnen harer gestalte zooals het spel van den luwen wind deze deden uitkomen, de pracht van heur haar — er was nog meer.

Zij had niets meer gezegd omtrent de wijze waarop hij aan boord was gekomen, en hij legde dit ten haren gunste uit. Haar gesprek, zelfs als het over gewone onderwerpen liep, werd door een originaliteit gekenmerkt, die prikkelde tot een dergelijke wijze van antwoorden. Hij had nog nooit van tevoren zulk een meisje ontmoet en deze ontdekking was een steeds wederkerende uitdaging, nog versterkt door het mysterie der geheimzinnige vijandelijkheid, welke zij nog altijd jegens hem koesterde, zocals hij gevoelde.

Een dek-hofmeester naderde hem en salueerde. Hij overhandigde Keeler een brief.

„Een draadloos telegram, mijnheer,” zeide hij.

Het was het antwoord van Sinclair. Het bestond uit slechts enkele woorden en Keeler las deze op aandringen van het meisje.

„Indien het niet iets belangrijks was, zou het niet draadloos zijn gekomen,” zeide zij. Zij toonde echter geen nieuwsgierigheid, zooals Keeler opmerkte, toen hij een paar maal, over de korte zinnen heen die hij goed in zijn geheugen prentte, naar haar keek. Daarna frommelde hij het papier tot een bal ineen, en wierp het in de groote prullemand: den Atlantischen oceaen.

De gong weerklonk, en zij begaven zich naar de dekdeur van den ingang tot de trap welke naar de eetzaal leidde. Toen zij hier aankwamen verscheen Redding, met een glimlach tegen Keeler, terwijl hij een gluiperigen blik naar het meisje wierp, waarvan zij niet de minste notitie nam.

(Wordt vervolgd.)

De Sterrenhemel in December.

(Slot).

DE RING VAN SATURNUS.

DE ring van *Saturnus* is onzichtbaar: van November 1920 tot Augustus 1921 vertoonen zich dezelfde verschijnselen, hoewel in eenigszins andere volgorde, die indertijd door Dr. van der Bilt voor het tijdvak April 1907 tot Januari 1908 in Buiten beschreven zijn (I, No. 8). De bovenste figuur stelt de banen van de aarde en van Saturnus voor: de verhouding der stralen is 1 tot 9.5, en de omloopstijden zijn 1 jaar en 29.46 jaren. Saturnus is in de figuur door een stip aangegeven, omgeven door een ring — beide buiten alle proporties te groot, maar dat is moeilijk te vermijden, — dien men om de stippellijn (de zoogenaamde knoopenlijn) moet laten hellen, ongeveer 28° op het vlak van het papier, en wel zoo dat de zwaar geteekende helft naar boven komt. De knoopenlijn blijft bij de beweging der planeet om de zon evenwijdig aan zichzelf; zij ging 28 October 1891 en 27 Juli 1907 door de zon, en zal ook 10 April 1921 de zon weer passeeren. Bij deze gelegenheden verlicht de zon den uiterst smallen zijkant van den ring en deze laatste is praktisch onzichtbaar.

Van 1892 tot 1906 bescheen de zon en zag de aarde de Noordzijde van den ring, van 1908 tot 1920 de Zuidzijde, en in de jaren 1900 en 1914-15 vertoonde zich de ring met de grootste opening.

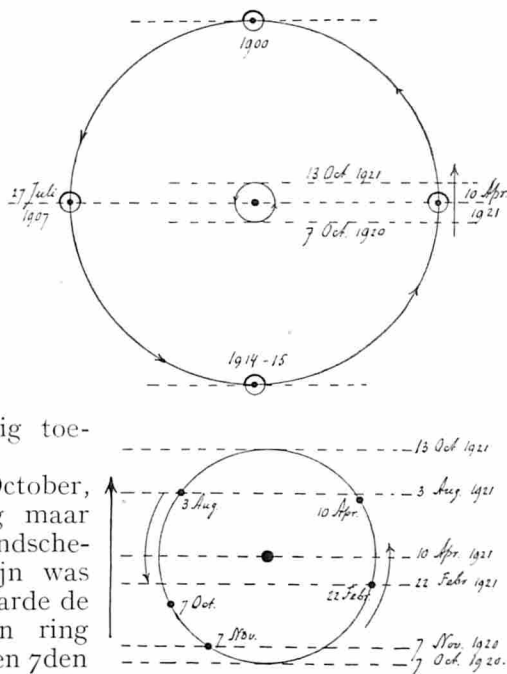
Wat er nu in de eerstvolgende maanden met den ring staat te gebeuren, wordt door de onderste figuur verduidelijkt, die op grootere schaal de aardbaan afbeeldt, met de van 7 Oct. 1920 tot 13 Oct. 1921 daaroverheen strijkende knoopenlijn. De figuur heeft weinig toelichting noodig.

Den 7den October, toen Saturnus nog maar juist uit de ochtendschemering te voorschijn was gekomen, zag de aarde de Zuidzijde van den ring reeds heel smal. Den 7den November passeerde de aarde het ringvlak; zij kijkt sinds dien datum tegen de Noordzijde van den ring aan, terwijl de zon de Zuidzijde verlicht. Des ondanks heeft men vroeger bij overeenkomstige gelegenheden wel eens iets van den zeer smallen ring zien schemeren. Nu komt 22 Februari 1921: de aarde haalt de langzaam voortschuivende knoopenlijn in, en passeert het ringvlak weer van Noord naar Zuid; ook de zon staat Zuid en wij kunnen misschien den ring als een zeer smalle lichtstreep op den Saturnusbol zien. Maar 10 April verandert het aspect wederom; nu passeert de knoopenlijn de zon, die dus aan de Noordzijde van het ringvlak komt te staan: wederom is de ring voor ons onzichtbaar, totdat den 3den Augustus, kort voordat Saturnus in de avondschemering verdwijnt, de aarde voor de derde maal de voortschuivende knoopenlijn passeert: de ring wordt weer als een fijne lichtstreep zichtbaar, tenzij Saturnus reeds te ongunstig voor de waarneming in de avondschemering mocht staan; dan zal men moeten wachten, totdat de planeet begin November 1921 weer aan den ochtendhemel te voorschijn komt.

A. A. N.

Verbeteringen.

In No. 46 van 13 November l.l. staat op blz. 544, 2e kolom, 8e regel van boven „momenten”; men leze: *monumenten*. Op blz. 545, 1e kolom, 12e regel van boven staat „1279”; men leze: 1297.

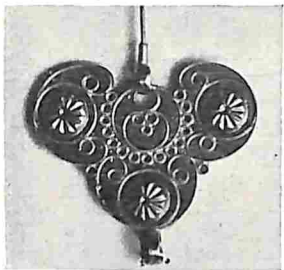
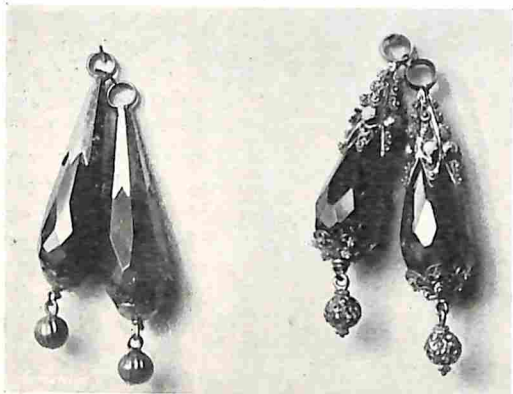

DE HAVENINGANG TE VEERE. RECHTS DE KAMPVEERSCHE TOREN.

WALCHEREN.

(Vervolg).

HET Walcherensche kostuum is ongetwijfeld niet het rijkste der Zeeuwsche kleederdrachten, noch het eigenaardigste; daarvoor zorgen Zuid-Beveland, en het land van Axel. Tenminste niet het kostuum, dat in het grootste gedeelte van het eiland gedragen wordt. We moeten dit er bijvoegen, omdat de dracht in het Zuid-oosten van het eiland, het polderland waarin Nieuwland het voornaamste dorp is, benevens te Arnemuiden, geheel afwijkt van die, welke men op de rest van Walcheren te zien krijgt. Maar wel is ze, wat, zooals Molkenboer zegt, een goede rationeele kleeding uit haar wezen zijn moet: het middel om de persoonlijke schoonheid van het individu nog meer te doen uitkomen.

DEGEWONEHANGER
OF „STRIK” AAN DE
KRULLEN.

ROUWHANGERS AAN DE KRULLEN.

laken; het hoofd is meestal gedekt door een zwart lakensche pet; het kleine pothoedje en de hooge vilten hoed worden niet

meer gezien. De mannen van Nieuw- en St. Joostland dragen echter het wollige vilten hoedje dat men ook op Zuid-Beveland ziet, evenals de Bevelandsche „broekstukken”, de twee groote Zeeuwsche knopen om het middel, die keurig bewerkt zijn met punten en vlokken, terwijl de andere Walcherensche boeren om het middel vier broekstukken hebben bevestigd, groote zilveren platen, meestal bezet met het Hollandsche wapen met de leeuwen. Beiden dragen om den hals „à jour” bewerkte gouden knopen, die den kleurigen halsdoek in bedwang houden. Tot hun verdere uitrusting behoort gewoonlijk een zilveren tabaksdoos in den vestzak, terwijl in de broekzakken een lang recht mes met fraai gesneden houden heft en een even fraai bewerkte „pijpekas” een plaats vinden. Niet zoo heel erg opvallend is dit kostuum; veel karakteristieker is de drager ervan.

meer gezien. De mannen van Nieuw- en St. Joostland dragen echter het wollige vilten hoedje dat men ook op Zuid-Beveland ziet, evenals de Bevelandsche „broekstukken”, de twee groote Zeeuwsche knopen om het middel, die keurig bewerkt zijn met punten en vlokken, terwijl de andere Walcherensche boeren om het middel vier broekstukken hebben bevestigd, groote zilveren platen, meestal bezet met het Hollandsche wapen met de leeuwen. Beiden dragen om den hals „à jour” bewerkte gouden knopen, die den kleurigen halsdoek in bedwang houden. Tot hun verdere uitrusting behoort gewoonlijk een zilveren tabaksdoos in den vestzak, terwijl in de broekzakken een lang recht mes met fraai gesneden houden heft en een even fraai bewerkte „pijpekas” een plaats vinden. Niet zoo heel erg opvallend is dit kostuum; veel karakteristieker is de drager ervan.

Maar nu de vrouwen. Bij deze moeten we wel degelijk twee hoofdtypen onderscheiden. Allereerst dan het gewone Walcherensche.

Bij deze dracht bestaat de hoofdbedekking uit twee mutsen, een hagelwitte ondermuts van gebloemd katoen met kantjes er aan, en de eveneens witte boven- of „trekmuts”. De ondermuts komt van voren ter weerszijden van het gezicht uit de bovenmuts te voorschijn. Deze laatste, trekmuts geheeten, omdat men ze van achteren met een lintje bijentrekt, of langetmuts, naar den eersten fabrikant er van, Langet, is zeer eenvoudig en zou zelfs eenigermate stijf zijn, als veelvuldige kleine plooitjes haar niet een bijzondere aantrekkelijkheid gaven.

Boven het voorhoofd komt het haar met een regelmatige wrong uit de muts te voorschijn; de jonge meisjes hebben echter vaak een scheiding met „valgordijntjes”. Om het hoofd sluit een voor het oog verborgen beugel of hoepel, een smal zilveren „oorijzer”, dat ter weerszijden eindigt in de uit de muts te voorschijn komende gouden, kurkettekervormige krullen, die naar verkiezing meer of minder verticaal geplaatst worden. De onder de muts verborgen ooren leenen zich niet voor versierselen, maar de krullen des te meer. Daarvan hangen dan ook, ten minste als de vrouw in „groot tenue” is, de „strikken”, vrij kleine gouden plaatjes, meestal in den vorm van een klaverblad en dikwijls van pareltjes of steenen, soms tot 4, 5 toe, voorzien. Is de draagster in den rouw, dan worden deze

strikken of weglaten, of door zwarte bellen vervangen. De naald, een enigszins bladvormige plaat, die onder de muts wordt geschoven en bij ongetrouwen het linker, bij getrouwen het rechter gedeelte van het voorhoofd omsluit, wordt nog slechts zeer weinig gedragen, alleen bij buitengewone feestelijkheden. Men zie de afbeelding op de volgende bladzijde.

De hoofdbedekking der Walcherensche vrouwen doet sterk denken aan de mutsen der edelvrouwen uit de 15de eeuw. Datzelfde geldt ook voor den grooten platten schulphoed van fijn stroo met zijden voering en veelkleurige afhangende linten, die men nog een eeuw geleden op Walcheren boven de muts droeg. Deze is thans vervangen door een om de muts sluitend wit of geel strooien kaphoedje, dat van achteren is uitgesneden, zoodat daar de hals en nog een beetje van het haar te zien is. Deze hoed is van binnen met — meestal blauwe — zijde gevoerd. Aan de achterzijde is een dergelijk zijden lint waaivormig tegen den hoed bevestigd; aan weerszijden hiervan hangen linten langs den rug naar beneden. Behalve deze achterlinten zijn er ook voorlinten aan den hoed bevestigd, de z.g.n. keellinten, die meestal van andere kleur, b.v. rose zijn. Dit hoedje wordt echter steeds minder gedragen; vooral de meisjes laten het tegenwoordig bijna altijd thuis, tenzij dan bij feestelijke gelegenheden.

Om den hals wordt een bloedkoralen ketting gedragen, van vier rijen kralen, met een vaak zeer mooi gouden slot aan de voorzijde.

Het jak is zeer eenvoudig en sluit nauw om het lichaam; het is zeer laag uitgesneden, en in dit „coertje” prijkt de beuk, die in de week vaak van blauwachtig of rozerood gekleurd katoen is, maar, zeer aan de mode onderhevig zijnde, dikwijls ook andere kleuren te zien geeft. Des Zondags is zij vaak wit van kleur en wit gebloemd of van gewone „blouse”-stof, soms van kant en plooiën voorzien. Tusschen jak en beuk prijkt het doekje, dat in allerlei kleur gedragen wordt. De korte mouwen van het jak eindigen gewoonlijk in een fluweelen aanzetsel of gebloemden rand.

De bovenrok is evenals het jak, van zwarte stof. En daaronder worden nog een aantal rokken, soms wel 5 of 6 gedragen. „Keuzen” noemt men de rokken; de derde heet wel de „zitkeus”, omdat de twee bovenste bij 't gaan zitten meestal worden opgetild om ze voor kreukelen te behoeden. Een vrouw met veel rokken geeft daardoor het bewijs, dat zij er „goed in zit”, een ook ten onzent niet onbekende uitdrukking voor „welvarend zijn.”

In den laatsten tijd zijn de „keuzen” steeds dunner geworden zoodat de figuren van de draagsters minder omvangrijk werden; met hetzelfde doel is men ook begonnen een corset te dragen. „Ziedaar een voorbeeld van verandering, die althans niet aesthetisch storend werkt en daarom het uiterlijk van het nationale costuum als zoodanig niet geheel ten nadeele komt” schreef Molkenboer in zijn reeds in het vorig nummer genoemd boekje. Hij scheen het echter maar half aardig te vinden, deze verandering. Maar hij moet toch geweten hebben, dat de tegenwoordige gewone Walcherensche kleederdracht evenals de Nieuwlandsche en de Zuid-Bevelandsche, *geweldig* veel verschilt van die van een eeuw geleden. Waarom mag dan thans, nu de aandacht op de kleederdrachten gevallen is, met al hun schoonheid en charme, daarin eigenlijk niets meer veranderd worden? Het is waarlijk dezelfde geschiedenis als met het klokkenspel!

Wijzigt maar gerust uw dracht, vrouwen van Walcheren! Dan alleen kan ze behouden blijven. Wie ze wil behouden zooals ze thans is, of omstreeks 1900 was, stuurt onvermijdelijk op haar verdwijning aan. Een vrouw is geen mummie.

Als we nog hebben meegedeeld, dat over de „keuzen” een groot schort wordt gedragen, dat in het gewone leven van lichtblauw katoen, bij groot tenue van zwart satijn of Fransch merinos is, en dat aan de vingers vaak wel vijf gouden, à jour bewerkte ringen worden gedragen, kunnen we tot de kleine afwijkingen van dit type overgaan.

Maar eerst worde nog even verteld, dat de kleine meisjes op Walcheren, die overigens, net als de jongens, geheel als de ouderen zijn gekleed, tot hun dertiende jaar ongeveer, of nog wat langer, een geheel andere overmuts dragen, de „kindermuts”, die op vele van onze afbeeldingen te zien is. Deze muts is niet zoo fijn geplooid als de „trekmuts”, maar valt voornamelijk op door de van achteren afhangende vaak wit-gebloemde kanten of tulenstrook, die vooral bij kleine kindertjes, bij wie ze soms tot het middel valt, een grappig effect maakt.

De jongens dragen helaas hoe langer hoe meer de gewone slappe Engelsche pet, die men, wat zeer leelijk staat, ook wel op 't hoofd van héél kleine kindertjes ziet.

Nu dan de kleine variëteiten. Allereerst die van het *Middelburger Ambacht*, de streek onmiddellijk om de hoofdstad heen. Het voornaamste verschil met het hoofdtype van de gewone Walcherensche dracht is, dat hier ook de volwassen vrouwen de kindermuts dragen, die minder kostbaar is. Verder is hun schort iets korter en hun jakje wel eens gekleurd.

Een kleine afwijking vertoont verder de dracht der *Westkappelsche vrouwen*. Voornamelijk zit het verschil in het hoedje, of juister, in de linten er aan. Zij zijn meestal wat breder, bovendien zijn de keellinten bijna nooit onder de keel vast-

WALCHEREN.
MEISJE IN DE GEWONE KLEEDERDRACHT, VAN TER ZIJDE GEZIEN.

WALCHEREN.
MEISJE IN DE GEWONE KLEEDERDRACHT.

gestrikt, als bij de andere Walcherensche vrouwen. Het feit, dat het kaphoedje hoe langer hoe meer tot de zeldzaamheden gaat behooren, maakt het niet gemakkelijker dadelijk te zien of een vrouw uit Westkapelle of omgeving komt. Want de andere verschillen zijn zeer gering; eerst als men er een kijk op heeft, bemerkt men ze. De Westkappelsche vrouwen hebben, evenals die van Domburg trouwens, een grooter „streeksel”, d.w.z. dat er meer haar uit de muts te voorschijn komt; trouwens, hoe dicht bij de zee men woont, hoe grooter het streeksel is; dit geldt dus ook voor Zoutelande en voor het uit dit dorp afkomstige meisje, dat onze voorplaat te zien geeft. Verder is de geheele kleding iets losser, iets minder ingetogen; hals en nek zijn goed te zien en de armen zijn iets hoogerop ontbloot.

Dit laatste is ook bij de *Arnemuidensche visschersvrouwen* het geval; het haar van deze is echter bijna geheel onzichtbaar. Maar hier zijn belangrijker verschillen nog; de „Arnemuinaers” zijn trouwens een bijzonder ras van menschen, die zich maar zelden met andere Zeeuwen vermengen. Tegenover vreemden zijn zij stug en niet erg vriendelijk; klankloos teemend en moeilijk te verstaan is hun spraak. Hard moeten zij werken om aan den kost te komen, de mannen op de woeste baren, de vrouwen in de steden en op het land, waar zij met hun „zwaere kurve”, gevuld met allerlei soorten van zeebewoners, aan het juk, het „venterswerk” verrichten. Rijk zijn ze zelden of nooit, en dit is ook aan hun kleding te zien. De hoed, als die gedragen wordt, mist alle sieraad. De muts sluit minder nauw om het hoofd en de punten worden aan de voorzijde omgeslagen, wat een geheel anderen indruk geeft. Om de meestal witte beuk dragen zij een blauwe wollen doek. De rokken zijn gewoonlijk „voetvrij”, wat bij geen andere Walcherensche het geval is.

Ook de kleding der mannen onderscheidt zich zeer van die der overige mannelijke bewoners van het eiland; ze is een echte visscherskleding. De mannen dragen een losse korte broek en — natuurlijk op zee — een zuidwester. De jongens van een jaar of twintig tooien zich met een rooden halsdoek en dragen soms een bollen hoed.

Geheel anders weer is de kleding van de Arnemuinaers, die niet tot den visschersstand behooren. Daar ze veel gelijkt op die van de bewoners van Nieuw en St. Joostland, willen wij eerst deze nader beschouwen. Dit is geen variëteit van het gewone Walcherensche kostuum, waarmee we tot dusverre te maken hadden, maar een geheel ander type. Over de mannen hebben wij 't reeds gehad. We kunnen ons thans dus tot de vrouwen bepalen.

Zoo op het eerste gezicht denkt men met vrouwen van Zuid-Beveland te doen te hebben. Want dadelijk valt de prachtige ver aan weerszijden van het hoofd uitstaande kanten muts op. (Zie de afb. boven op blz. 595). Bij nadere beschouwing speurt men echter aanstonds verschillen; de muts is ronder van vorm, de punten, die bij de Protestantische Zuid-Bevelandsche vrouwen — de Katholieke hebben, zoals men misschien weet, een geheel andere muts, meer vierkant met langer slippen — ter weerszijden van den hals even over de schouders hangen, ontbreken hier. De fraaie „vleugels” omgeven meer het gezicht en

worden door een bandje onder de kin bijeen gehouden. Aan de achterzijde is de muts geheel anders opgenomen als de Zuid-Bevelandsche, en bedekt den hals geheel.

Maar hoezeer dit verschil ook duidelijk is als men naast een Nieuwlandsche een Protestantische Zuid-Bevelandsche voor oogen heeft, niet altijd is dit laatste het geval. En wel het eenvoudigste is 't dan om na te gaan of men al of niet met een Nieuwlandsche te doen heeft, door te zien of zij ter weerszijden van het voorhoofd de dadelijk opvallende breede gouden platen, de „stukken” of „stikken” draagt, dan wel de kurketrechtvormige krullen. In het laatste geval is het een Nieuwlandsche. Want in dit opzicht stemmen haar versierselen met die van de andere Walcherensche vrouwen overeen. Aan de krullen draagt ook zij de „strikken”, vaak twee onder elkaar, want zij is meestal in goeden doen. Evenals de Zuid-Bevelandsche draagt zij om den hals gewoonlijk meer dan vier rijen bloedkoralen. Beuk en doek zijn meestal rijker

en fraaier dan elders op Walcheren en onder den vaak van kanten voorzien doek gaat een groot deel van het jakje schuil. Rijker versierd dan in het land van Goes is de hoed, die gewoonlijk ook de keelbanden bezit welke men op Zuid-Beveland mist.

Vergissen wij ons niet — wij vonden het niet opgeteekend in het werk van Dr. J. C. de Man en J. A. Frederiks (1894), de voornaamste beschrijving der Zeeuwsche kleederdrachten, slechts in enkele exemplaren gedrukt ter gelegenheid van het bezoek onzer Koningin aan Zeeland, en evenmin in het, trouwens zeer beknopte werkje van Molkenboer — dan wijkt het kostuum der Arnemuidensche burgervrouwen van het Nieuwlandsche hoofdzakelijk af door geringer breedte van de muts; verder is de kleding minder rijk.

De Nieuwlandsche dracht schijnt altijd een overgangstype te zijn geweest tusschen het Walcherensche en het Zuid-Bevelandsche kostuum. Een eeuw geleden was zij geheel anders en o.m. veel kleurrijker, evenals trouwens de Walcherensche. Merkwaardig dat toen de Walcherensche kleine „stikken” ter weerszijden van het voorhoofd droeg en de Nieuwlandsche iets grootere, maar niet zoo groot als de Zuid-Bevelandsche. De krullen heeft de Nieuwlandsche later van haar Walcherensche zuster overgenomen.

Dit is niet te bevreemden. Nieuw en St. Joostland is gevormd uit een tegen 't einde der 16e eeuw uit de golven oprijzend land, dat door bedijking en aanwas allengs in omvang toenam. Door verdere aanslibbing ging Arnemuidens haven te gronde, en, na eeuwen gesukkel, moest ook Middelburg's haven, die uitmondde in het water dat nog altijd oud-Walcheren van het nieuwe eiland scheidde, worden opgegeven, en groeide Nieuw- en St. Joostland vast aan Walcheren. Maar dat is nog niet zoo heel lang geleden, zoodat wij begrijpen, dat op dit vroegere eiland, tusschen Walcheren en Zuid-Beveland gelegen, een eigen kleederdracht kon ontstaan. Minder duidelijk is het ons, hoe ook de burgers van het op Oud-Walcheren liggend Arnemuiden, dat eeuwenlang door een, zij 't verzan-dend water, het Arnemuidensche gat, van Nieuw en St. Joostland is gescheiden geweest, er een kleding op na kunnen houden, die zich slechts weinig van de Nieuwlandsche onderscheidt. Is dit misschien eerst in de laatste tientallen van jaren

WALCHEREN.

MEISJE IN DE GEWONE KLEEDING, MET DE VOORHOOFDS-
NAALD, DIE NOG SLECHTS BIJ ENKELE FEESTELIJKE
GELEGENHEDEN GEDRAGEN WORDT.

Foto Helder.

WALCHEREN.

MEISJE UIT NIEUWLAND, IN DE KLEEDING VAN HET ZUID-OOSTELIJK DEEL VAN HET EILAND.

geschied, na het graven van het Kanaal door Walcheren, waardoor Arnemuiden meer van de rest van het eiland werd gescheiden en nauwer met Nieuwland verbonden? Heeft de dam door het Sloe Arnemuiden meer aan Zuid-Bevelandsche invloeden onderhevig gemaakt? Hebben zich, na 't verval van Arnemuiden als havenstad, misschien een aantal Nieuwlanders of Zuid-Bevelanders te Arnemuiden gevestigd?

Wij hopen dat er Zeeuwen zijn, die ons een verklaring kunnen geven. En die ons tevens willen wijzen op mogelijke kleine onjuistheden in 't bovenstaande. Want — wij weten het — de Walcherensche drachten wijzigen zich, en onze mededeelingen zijn niet alleen resultaat van wat onze oogen ons hebben geleerd, maar ook wat wij vonden opgeteekend in een werk, dat reeds meer dan een kwarteeuw oud is.

(Wordt vervolgd).

A. I.

DE SCÈNE.

KHAD den geheelen dag piano-les gegeven: voelde me er doodmoe van en geïrriteerd. — Langzaam fietsend langs den Laarderweg naar huis, besloot ik even bij Zus Meunier aan te gaan, mijn vriendin vanaf mijn kindertijd. Ze is de eenige mensch die mijn humeur en stemmingen verdraagt en me over mijne irritaties heen kan brengen, door den rustigen invloed van haar prettig, sympathiek karakter. Als ik geen lust heb in mijn eenzame huis te zijn, ga ik naar haar toe. Zij is mijn tweede thuis. Van een huwelijk tusschen ons kan geen sprake zijn sinds ze een minnaar heeft: Fred. Deze stand van zaken is pas kort, vanaf den laatsten winter. Door Fred is mijn zekerheid dat Zus en ik bij elkaar hooren — dat niets ons tot onzen dood kan scheiden — dat er iets ons verbindt, dat geen macht kan verbreken — in onzekerheid, in totale ruïne veranderd. Ik hou van haar en ik was overtuigd, dat ze van mij hield — niet alleen als een zuster of vriendin.

Doch zooals alle ruïnen is ook deze een alledaagschheid geworden en ik leef erin zonder den moed te hebben weg te gaan en ben reeds gewend aan de puinen.

Ik was dien dag dus in een pest-stemming en mijn eenig verlangen was — rustig in Zus' atelier te zitten en weer mezelf te worden.

Afstappend bij het bekende roode tuinhekje zag ik haar zitten werken in 't atelier.

„Hallo!” riep ze, toen ik binnenkwam. Ze bleef doortekenen en ik ging op den divan liggen.

„Ik blijf maar doorwerken”, zei ze, zonder op te zien; en ik gaf geen antwoord.

Zus' atelier is niet groot, maar genoegelijk. Er zijn twee lage divans, warm gekleurde kleeden en kussens, planken en bloemen, en in één van de hoeken staat een kleine doch zeldzame Indische verzameling: een tamelijk groote Boeddha, waarvoor twee wierookvaten van wondermoorien vorm. De muur is daar behangen met gebatikte lappen: zwart fond, doorweven met zilver, lichtblauw, rood en goud. Erboven is een soort baldakijn gemaakt, waarin electrisch licht is aangebracht. Zoo zitten we 's avonds dikwijls in het donkere atelier, terwijl alleen de Boeddha-hoek verlicht is.

Het was er doodstil; alleen hoorde men het schuiven van de houtskool over het tekenpapier, en buiten, in den appelboom voor 't huis zong de merel zijn vesper-lied. Zelfs dát hinderde me.

Zus was opgestaan, had een tafeltje naast mijn divan gezet, lucifers, cigarettens, aschbakje gehaald en was toen weer gaan zitten, zwijsend als tevoren.

Zus is voor mij een aantrekkelijke vrouw. Ze heeft een goedgevormd gezichtje, mooie oogen en een soepel figuur. Eigenlijk heeft ze een knapengezicht, koel en toch lief, of braniechtig — nooit sentimenteel of wegzwemmend in gevoel. Ik weet, dat ze sentimenteel is en zeer gevoelig, maar ze toont het niet. — Ondanks het feit, dat ze goed portretteekenaar is en voor een groot deel van de verdiensten van haar werk leeft, dus artieste is, — daarbij in het kunstvolle Laren woont, heeft ze niets artiesters over zich. Haar licht goudblond haar, dat in tint zoo aardig afsteekt tegen haar gebruid gezichtje met de donkere wenkbrauwen, is niet kortgeknipt of met „knabenfrisur” opgemaakt, doch golvend, echt vrouwelijk gekapt.

Schnabelsc.

WALCHEREN.

BURGERVROUW UIT ARNEMUIDEN.

Ze draagt geen fluweelen buisjes (die ik anders wel aardig vind) doch meestal witte sport-blouses, waarvan bij het teekenen de mouwen tot over den elleboog zijn omgeslagen. Enfin ze ziet er „gewoon” uit, hoewel dit gewone mij wel eens geaffecteerd voorkomt — daar ik weet, dat ze zoo graag gewoon is, er uit wil zien „net als ieder ander.”

Maar zelfs de overhemdblouses maken haar niet als ieder ander. Het werkelijk bijzondere aan haar is haar lieve karakter, haar warme hart. Ze behoort tot degenen, die met menschenliefde, liefde voor natuur en dieren, geboren zijn. Ze heeft vreugde en liefde in zich en dit voelt men, zoodra men haar ziet. Er gaat iets sterks en zonnigs van haar uit en veel menschen houden van haar. — Wel vind ik haar soms capricieus en onlogisch in haar denken en doen, en als ik haar dit zeg, met het doel haar oogen ervoor te openen, dan kijkt ze me maar steeds aan, verwonderd en vragend, zonder te spreken en ik weet, dat ze me niet begrijpt en zich waarschijnlijk niet veranderen zal.

Die capricieuserigheid irriteert me soms geweldig — maar toch hou ik van haar.

Wel, ik lig dus prettig rustig en bekom wat van het gedonderjaag van den heelen dag. 't Was eerst of mijn kop zou barsten, maar nu wordt 't beter. Uit mijn humeur ben ik nog. 'k Zal precies mijn vader worden, vermoed ik — wel 'n goed hart, maar geen mensch om mee huis te houden.

Zus is bezig haar teekening te fixeeren en praat zoo voor zich heen, zonder mijn kant uit te zien.

„Vanmorgen lag ik op de hei en sufte zoo 'n beetje. Dicht bij me was een plekje, dat eruit zag als een graf. En ik dacht dat is jouw graf — daar lig je onder — de wind waait over je heen en niemand weet, dat je er ligt. Wat is er van je overgebleven, Zus Meunier? Wat heb je met je leven gedaan?”

Ik lig met mijn gezicht in een kussen en zeg niets. Haar stem is prettig, soms met een dramatisch timbre en als gebroken hier en daar.

„En dan teeken ik en moet het doen — maar waarvoor? — — Ze onderbreekt aldoor — en dan hoor ik haar het fixatif opblazen.

„'k Las gisteren een boek, das Bilderbuch Gottes heet het.

Daar staat ergens: „ich habe schon manchmal gedacht, ob es nicht besser wäre, die Menschen würden das Leben gar nicht ernst nehmen. Wenn sie es täten, wie die Kinder, die an einem Sandhaufen spielen. . . Da bauen sie, als ob es sich um den wichtigsten Bau in der Welt handeln würde, und wenn es nicht gelingt, dann zerstören sie alles und fangen von neuem an, und lachen und freuen sich, dasz sie bauen können und immer wieder von neuem anfangen können.”

Een pauze.

„Waarom moeten we toch altijd denken bij wat we doen: waarom? — — waarom kunnen we geen kinderen zijn? en zandhoopen bouwen, alleen om het plezier ervan en zonder verder te denken? — — Zeg Hugi — — we weten veel te veel — — hé — — là!! — — wat stom doe 'k daar!”

Ik hoor een fleschje stuk vallen en Zus lachen, een zachte vroolijke lach.

Ik ken die buien van haar, als ze zoogenaamd zwaarmoedig filosofisch gestemd is. 't Heeft niets te beteekenen, want ze grübelt nooit, is altijd tevreden en gelukkig in zichzelf. 't Is zoo een rol, die ze zichzelf dan toedeelt, uit verveling. Ze klaagt dat ze te veel denken moet, en ik ben overtuigd dat ze weinig denkt en een kind is, juist zóó een voor dat boek — het platenboek van Ons Lieve Heer.

Maar ze weet, dat ik altijd denk — dat de gedachten me nooit loslaten, dat ik erin verward zit en als met kettingen omsloten — zelf een kluwen gedachten ben. En dan wil ze doen, of ze begrijpt wat dat is, en het lijden kent. Zij! — — met haar baby-gezicht en haar lichte hart, waar de zon in schijnt!

Ze is opgestaan en zoekt in de kast. Dan komt ze aan met een tros witte druiven — waar 'k niet van hou. Ze legt ze op een bordje naast me neer.

„Die dingen kan ik niet zien, zeg,” beantwoord ik haar hartelijkheid.

Ze bergt ze weer weg.

„Ken je Parijs? 'k Heb mooie photo's gekregen —” Ze houdt me een album voor.

„Vindt je soms, dat je me bezig moet houden?” vraag ik. Het is vervelend; ik wil liever met rust gelaten worden.

„Ja”, zegt ze, terwijl ze haar teekenboel opruimt, en dan op den anderen divan gaat zitten, leunend tegen een stapel kussens. De avondzon verguldt haar blonde haar en trekt een lichtlijn langs haar fijn profiel.

„Als je vindt, dat je me bezig moet houden, hou dan alsjeblieft op — het is prettig bij je te zijn, zooals je bent — bezig te worden gehouden, daar heb ik 't land aan en 't is niets waard.”

Zus zwijgt en strijkt even met de hand over 't haar; de zon fonkelt in de robijn aan haar vinger — een geschenk van Fred. Ik merk dat ze nerveus wordt door me, en ook dat hindert me. Waarom kan ze me niet verdragen en nemen zooals ik ben? De heelen dag moet ik vriendelijk en beleefd zijn bij mijn leerlingen — zij is de eenige bij wie ik mezelf kan zijn — en nu verdraagt ook zij dat niet meer!

Ze is gaan liggen. Lenig als een kat is ze — ik heb altijd plezier in haar sierlijke bewegingen en mooi, fijn lichaam. Ze is a thing of beauty voor me, waar ik steeds weer van geniet.

„Je weet wel,” zegt ze dan, „dat ik in Parijs kamers heb gehuurd?” En als ik niet antwoord, want dat is al zoo een bekend feit, dan vervolgt ze:

„Ik ga ze denklijk afschrijven; heb er heelemaal geen zin meer in. — Ga veel liever naar Londen, naar de Smith's.”

„Jij weet nooit wat je wil. Altijd ben je onlogisch. Je doet maar raak, net als Fred. Hij doet zichzelf en anderen soms kwaad er mee, maar daar stoort hij zich niet aan. Er is niets met zulke menschen als jullie te beginnen. Ook niet voor rede vatbaar.”

Ze kijkt me even aan met groote oogen, terwijl een zacht rood haar naar de wangen stijgt. Ik zie dat ze bedroefd is, maar 't kan me niet schelen.

Die veranderlijkheid van haar is immers bespottelijk! Iederen dag hoor je andere plannen en dan inéens voert ze iets uit, waarvan je nooit gehoord hebt.

Zus heeft zich wat omgedraaid en ik zie alleen het gouden haar. (Vroeger toen ze Fred nog niet kende, stonden we wel eens samen voor den spiegel; zij, met haar lichtblonde kop naast mijn donkere, en dan vermaakten we ons als kinderen over ons verschil in uiterlijk. Beauty and the beast, leken we. 't Was of we, juist door het contrast, bij elkaar hoorden).

Ze vertelt me nu waarom ze naar Londen wil, en over de Smith's. En ik luister maar half — 't kan me niets schelen. 't Feit alleen dat ze weg gaat, vind ik verschrikkelijk. Wat moet ik zonder haar?

Maar dat gevoel, dat ik bij Zus hóór en dat me niet loslaat! — Waarom is 't dwaas? — —

Ik heb me altijd verwonderd over menschen, die in een huwelijk indringen — zich de vrouw van een ander veroveren willen. Ik kan 't niet — ben misschien te apathisch ervoor. Al was ik ook gek op Zus ('t lijkt er veel op), dan ging ik liever weg, dan een breuk te maken in de verhouding tusschen haar en Fred.

Die vreeselijke komende eenzaamheid! Ik kan niet alleen zijn. Het is de hel voor me! En samen zijn met mij onverschillige menschen is me ook onmogelijk. — Van alle menschen kan ik op den duur alléén Zus verdragen.

Ze staat op en gaat uit 't raam kijken, het gezichtje gesteund op haar hand. Dan wendt ze zich om, loopt besluiteloos langs haar teeken-ezel, en gaat dan, tegen de tafel geleund, plotseling tegen me uitvallen.

WALCHEREN.
GESTOORD DOOR ONZEN FOTOGRAAF IN HET BIKKELSPEL.

„Verdraaid vervelend ben je vanavond!” barst ze uit, de oogen donker en schitterend van verontwaardiging. 'k Heb haar nog nooit zoo mooi gezien.

„Je zegt niets dan onplezierige, onaangename dingen tegen me — en als je niet lief tegen me zijn kan, dan hoef je hier niet meer te komen! Denk je, omdat je Hugi van de Veldt bent, dat je maar alles zeggen kan, wat je wilt? Als je niet wat meer zelfbeheersching krijgt in je humeur, dan zal je een mensch worden, waar niemand meer mee om wil gaan. — Je hoeft niet onaardig tegen me te zijn en ik wil het ook niet!! Je kan weggaan als je zoo — zoo — akelig tegen me doet. . . .”

Ze zwijgt even en staat als een opgejaagde kwajongen midden in de kamer, 't haar overeind.

Ik kijk haar stom verbaasd aan, ben ineens wakker uit mijn apathie.

„Ik ben niet van plan altijd „lief” tegen je te zijn,” zeg ik. „Als ik niet meer ronduit mag zeggen, wat ik van je vind, dan is onze vriendschap naar de maan.”

„Je mag best zeggen wat je van me vindt, en het is goed, dat je eerlijk met me bent, — maar je zegt dingen, die niet waar zijn!” Ze praat hard en is werkelijk driftig. 't Is voor 't eerst dat ik haar zoo zie en 't geeft me een opfrisschend gevoel, als een prikkelende zeewind na een warmen duffen dag.

Ze loopt een paar stappen heen en weer en schopt met haar voet een voetenkussen, dat haar in den weg ligt, in een hoek, tegen den Boeddha aan, die even waggelt, met onbeveeglijk-goddelijk gezicht.

Ik kijk mijn oogen uit en ben overeind gekomen, om beter te kunnen zien.

„Wat heb ik dan gezegd dat niet waar is?”

„Je hebt gezegd,” ze slaat met de hand op tafel, „dat ik door mijn onlogische manier van doen andere menschen kwaad doe en dat is niet waar! 'k Zou 't land aan mezelf hebben, als ik zoo was. Als ik onlogisch of veranderlijk ben, dan heb ik daar alleen mee te maken en niemand anders — en ik doe niemand verdriet. — Waarom zeg je zulke ellendige dingen tegen me?” weer een slag op de tafel. „Ik zeg je, dat ik 't niet meer verdraag. — Zooveel als ik van je hou, ik wil niet dat je me beroerd maakt! — dan ben ik liever alleen!”

Ze loopt weer naar den divan, waar ze gaat zitten met gebogen hoofd. De neergeslagen wimpers maken een fluweelige schaduw op haar gloeiende wangen, en daar zie ik een traan langs vallen.

Onmiddellijk zit ik naast haar, mijn arm om haar heen.

„Dat heb ik niet gezegd,” weerleg ik. „'k Heb gezegd: dat je onlogisch deed, net als Fred. En dat hij er andere menschen wel eens moeilijkheden door gaf, of verdriet mee deed — maar dit heb ik niet van jou gezegd.”

„Dat dacht ik, — en dat zou ik ellendig vinden.”

„Dan heb je me dus verkeerd begrepen.”

„Ja — en ik was wat nerveus, misschien was ik daarom zoo driftig. 'k Zei het je ook zoo cru.”

Ze ziet er uit, zoo verlegen als een kind.

„Je dacht natuurlijk, dat ik onhebbelijk tegen je was, omdat je Fred hebt,” zeg ik weer.

„Ja. — En ik hou toch van je. Je bent mijn beste vriend.”

„Ik hou ook van jou — dat zal ik altijd doen, welken anderen man je ook hebt. — We hebben nog nooit een scène gehad, anders.”

„Ja, daar dacht ik ook aan, toen ik zoo opspeelde en zoo gek dee.”

„Kon je je lachen wel houden?”

We lachen beiden, terwijl haa. de tranen nog over de wangen rollen. Ze haalt een poppen-zakdoekje uit haar zak, en droogt daarmee haar gezicht af. In dien zakdoek zit een knoop.

„Is dat weer een geheugen-knoop?” vraag ik.

„O — ja”, ze schrikt op, „waarvoor is die ook weer?! 't Moet van belang zijn, want ik doe 't altijd als 't erg belangrijk is.”

„Maar je vergeet waarvoor die knopen zijn. — Ik ken je niet anders dan met geknoopte zakdoeken 't Zal wel niet erg de moeite waard zijn. . . .”

Ze luistert niet, maar denkt hard, — de wenkbrauwen gefronst, de mond vooruit.

WALCHEREN.
HET KERKJE VAN ZOUTELANDE.

„Gek, — dat ik me dat nu niet herinner. . . . O!”
Ze staat op, een beeld van wanhoop. „Ik wéét het! — Hoe laat is 't?”

„Half negen zoowat.”

„'t Was voor acht uur, bij Hamdorf.”

„Dan doe je 't morgen maar. 't Zal er wel niet erg op aankomen.”

„O, — je wéét het niet,” zucht ze, 't hoofd in de handen.

„Wat is het dan?” Ik sta maar op en loop naar 't raam, anders neem ik haar weer in mijn armen — de verzoeking is over me gekomen.

„'k Had afgesproken met Fred. — 'k Moest hem spreken.”

„—?!”

„Ja, we hebben iets, hebben 't al zoo lang eigenlijk, maar durden 't niet uit te spreken, en nu wou ik 't maar zeggen en uitmaken.”

„Bij Hamdorf? Dat is weer iets voor jou — ernstige dingen behandelen onder muziek van een Tsigane-strijkje.”

„Ach ja” — ze zoekt naar woorden, „'t was beter niet hier, waar 't ons zoo herinnert — aan — aan — alles. En ik kon zoo gauw niets anders bedenken om elkaar te treffen. 't Zal hem geen pijn doen — 't is eerder een opluchting voor hem. 't Was allang niet meer tusschen ons zooals 't moest.”

„— — — — —? — — — — —?”

„Ja — je weet wel hoe 'k ben, daarin. Als ik niet meer van iemand hou, dan is 't uit.”

„Van wien hou je dan eigenlijk wèl?”

Ze zwijgt en haalt de schouders op, 't gezichtje gefronst in nadenken.

„Ga weg, Hugi. Hij zal wel dadelijk hierheen komen.”

„Addio”, zeg ik.

„Dag jongen”, ze geeft me een ferme hand en dan ineens — we weten beiden niet hoe 't komt — omhelzen we elkaar als zagen we elkaar wéér, na lange scheiding.

Waar ben ik toch? — 't Is eenige minuten later en ik merk dat ik tietsende ben, den weg naar huis op. — —

Foto Helder.

WALCHEREN. EEN AARDIG GROEPJE.

Met het vooruitzicht samen naar Parijs te gaan over een paar weken! — met de wetenschap, dat **Zus** mijn vrouw zal zijn!

— Hoe — — is 't — — in godsnaam — — mogelijk! — —

Een merel zingt nog. 't Hindert me niet meer — integendeel.

Zing door, klein beest — en laat me voelen, dat ik je weer hoóren kan! —

JOOST ELLIS.

PADDENSTOELEN.

PADDENSTOELEN moet men niet op een tentoonstelling zien. Netjes gerangschikt, nog wel volgens een geleerd systeem, uitgesteld op lange tafels tusschen mos en heidekruid, hier en daar opgesteld tot een kwasi-natuurgetrouw groepje, tot een kunstig nagebootsten heksenkring, maken zij een zieligen indruk.

Neen, paddenstoelen moet men zien in het herfstbosch, waar de mist tusschen de takken sliert en in rythmisch getik als parelende droppels neervalt op de dorre bladeren, welke reeds den bodem bedekken. Daar, op zoo'n stillen Septembermorgen wanneer er weer lente in de lucht schijnt te hangen, wanneer de rook van den zonnebrand nog de verte verwazigt en de enkele vogelgeluidjes zoo wonderklaar klinken in 't stille bosch, doen de paddenstoelen zich voor ons oog op in al hun fiere kracht en frissche schoonheid. Dan gloeit het rood der vliegenschijf, als wedijverde het met den blozenden zonneshijf, dan heft *lactarius velereus* zijn reusachtige bekels omhoog boven den mosbodem als wilde hij zooveel mogelijk dauw verzamelen, dan staan slanke teere *mycena's* te wiegelen op hun hooge steeltjes als waren het kleine kabouterklokjes die den komenden dag moeten inluiden en tusschen het bruine bladerdek op den grond, tusschen het gras der meer open plekken, ja zelfs uit het dorre zand der paden, verheffen tientallen, honderdtallen paddenstoelen van allerlei afmeting, vormen, kleur hoeden. Toch heeft zoo'n paddenstoelententoonstelling ook een goede zijde. Men zou ze zoo gaarne willen kennen al die droomgestalten uit 't woud, men zou niet alleen hun namen willen weten doch ook door willen dringen in hun intiemer leven, willen weten of zij ons dreigen met doodend vergif of een voedzame spijs opleveren, willen vernemen hoe zij ontstaan en vergaan, wat hen in staat stelt met hun teere lichaam den zwaren bladerenlast omhoog te tillen, die hen van 't daglicht scheidt, of wel zouden we ingelicht willen worden waarom sommigen zich scharen in kringen als kinderen, die zich reien ten dans, waarom de eene groeit hoger aan den stam van een meterdikke beuk, terwijl een tweede zich een standplaats koos in 't dichtste, duisterste kreupelhout, een derde de zon trotseert midden in den zandweg, die zich slingert door de dennen.

Welnu, op die vragen, zij het ook niet op alle, geeft zoo'n tentoonstelling, zooals de Ned. Mycologische Vereeniging onlangs te Zwolle georganiseerd heeft, het antwoord. Daar liggen de boschkinderen bijeen, met roode, groene en witte naamkaartjes, daar is systeem gebracht in wat den leek een chaos toeschijnt en voor wie nog meer wenschte te weten uit het geheimzinnige leven der zwammen is daar de vriendelijke voorlichting van deskundigen, wien het een genoegen is ook anderen in te wijden in de sprookjeswereld uit 't bosch die nog voor de meesten van ons een totaal onbekende wereld is.

Maar ook voor den meer ingewijde kan er van zoo'n tentoonstelling bekoring uitgaan. Daar vindt hij bijeengebracht wat ons land aan zwammen oplevert en bij zijn rondgang zal hij telkens weer een zeldzame gast ontmoeten, die hij nog nooit in de vrije natuur tegenkwam. Al die weinig voorkomende paddenstoelen, vaak slechts alleen van afbeelding of beschrijving bekend, vindt men op de tentoonstelling bijeen. Zooiets prikkelt tot beter uitkijken, zooiets wakkert de belangstelling in het zwammenvolk aan.

Wij denken er niet aan ook maar in groote trekken aan te geven wat er op de Zwolsche tentoonstelling zoolat te zien was, maar wel hebben wij de herinnering aan deze expositie levendig willen houden door enkele niet algemeene zwammen in afbeelding vast te leggen. De keus was ruim, doch wij bepaalden

ons tot een viertal, welke men op deze bladzijde afgebeeld ziet. De eerste afbeelding is die van de doodstrompet, welke ook wel den meer welluidenden naam van hoorn des overvloeds draagt. De wetenschappelijke naam is *Craterellus cornucopioides*. Deze zwam komt in ons land slechts op enkele plaatsen voor. Zij is gevonden bij Denekamp, in 't bosch van Bredius, in Zuid-Limburg en op een enkele plaats elders. Met haar donkere kleur ziet zij er niet zeer aantrekkelijk uit, doch is zij gedroogd een der smakelijkste paddenstoelen, die vooral in Fransch-Zwitserland en in Frankrijk naar waarde geschat wordt.

Van heel wat forscher gestalte is de paddenstoel van onze tweede afbeelding. Deze meer dan 10 c.M. hooge bruine sinjeur is de bisschopsmuts (*Gyromitra infula*), ook een eetbare boschbewoner, die echter ook wel eens op de weide wordt aangetroffen. Den naam bisschopsmuts heeft deze zwam te danken aan het feit, dat de hoed gevormd wordt door 2 tot 4 tamelijk regelmatige lappen, die inderdaad wel eens denken doen aan het hoofddeksel van sommige geestelijken.

De derde afbeelding vertoont een zeer eigenaardig zwammetje. Het is de z.g.n. oorlepelzwam (*Hydnum auriscalpium*), die alleen op rottende dennenkegels groeit. Daar deze kegels gewoonlijk geheel in den bodem verborgen zitten en het zwammetje, dat vrijwel op natuurlijke grootte is afgebeeld, een donkerbruine kleur heeft, bij zwart af, begrijpt men, dat men als 't ware op de knieën den grond af moet zoeken om dit kleine ding te vinden.

Ook de paddenstoelen onzer laatste afbeelding weten zich uitstekend verbergen te houden. Het zijn een drietal soorten aardsterren (*Geaster*), terwijl de tulpenbol ter linkerzijde de jeugdvorm is van de daarnaast liggende volwassen aardster (*geaster triplex*). Aardsterren zijn min of meer bolvormige lichamen, welker omhulsel uit twee lagen bestaat. Het buitenste daarvan scheurt ten slotte in lappen open, die zich naar buiten krullen, waarna het bolvormige binnenste omhulsel, dat soms gesteeld is, vrij komt. In dit binnenste omhulsel zijn de sporen verborgen, die later door een opening aan de bovenzijde ontsnappen.

Het eigenaardige van aardsterren is, dat zij ten slotte los op den grond liggen. Geen wonder, dat men in vroeger tijd deze dingen, waarvan men de herkomst niet kende, met een schuin oog aankeek. Toch zijn de arme aardsterren heel onschuldig. Zij zoeken gewoonlijk de kaalste, donkerste plekjes van 't bosch en daar

zij in kleur vaak met den bodem overeenkomen, is het gewoonlijk een toeval, wanneer men ze vindt.

Wij bepaalden ons tot de beschrijving van deze enkele paddenstoelen der tentoonstelling. Zij liggen daar zoo vreedzaam op de bemoste tafel en toch indien ons eens werd opgedragen het viertal in de natuur bijeen te zoeken, hoe lang zou het duren eer wij aan de opdracht voldaan hadden? Ook dat bewijst het bestaansrecht van zoo'n tentoonstelling, die in klein bestek veel wetenswaardigs te zamen brengt.

M.

MAAN-LEGENDEN.

HET CHINEESCHE MANNETJE-IN-DE-MAAN.

BELANGWEKKEND, in hooge mate dichterlijk, zijn de maanlegenden van het verre Oosten. Als uitingen van de teugellooze verbeeldingskracht, aan natuurvolkeren eigen, hebben zij in het bijzonder de aandacht getrokken van de schatzoekers op het rijke veld der mythologie, waar in de laatste vijftig jaar de eene ontginning op de andere volgde.

Zoo heeft de studie der maanlegenden in de morgenlanden den geleerden overvloedige stof voor interessante vergelijkingen met dergelijke Westersche natuur-verklarende sproken en legenden opgeleverd.

Treffend zijn de overeenkomsten in opvattingen en verklaringen van natuur-verschijnselen, waarvoor men zoowel hier als ginds een oplossing zocht met behulp van de fantasie, omdat het ongeoeffende denken den primitieven mensch in den steek liet; niet minder treffend de verschillen.

In de veel-soortige legenden van denkbeeldige maan-bewo-

DOODSTROMPET.

BISSCHOPSMUTS.

tende maanschijf in al haar gestalten, met al haar eigenaardigheden waargenomen. Hij zag ook de vlekken met hun vage grillige begrenzing, die op hem, licht-ontvankelijken natuur-mensch, al spoedig den indruk van een of andere figuur of tafereel zullen hebben gemaakt

Welke beteekenis die verschijningen toch mochten hebben, heeft hij zich afgevraagd. En vooral in de reine stilte van den helderen sterren-nacht heft licht de fantasie haar vleugels en oneindigheden door-klievend, gaat zij uit tot den hemel en bevolkt de maan. Zoo ontstonden in het menschelek brein de verklarende sproken, die aan anderen meegedeeld werden en waarvan zij, die het meest in den algemeenen smaak vielen, aan den gemeenschappelijken eigendom van den stam werden toegevoegd.

Aanvankelijk door mondelinge overlevering behouden, werden zij ten slotte te boek gesteld en zoo zijn veel van die over-oude legenden, dateerend van eeuwen en eeuwen voor onze jaartelling, tot ons gekomen.

Aan geschied-vorschers, linguïsten, aan onderzoekers van oude culturen en aan hen, die oude godsdiensten bestudeeren, aan velerlei geleerden verschaffen zij een uiterst welkom materiaal. Maar ook veel niet-wetenschappelijke menschen van onzen aan weten zoo-veel rijkeren, doch aan verbeeldingsmacht armeren tijd, vermogen zij te bekoren. Zij, die voelen, hoe nauwe straten en hooge muren de vleugels der verbeelding met verlamming bedreigen, terwijl het woelen en krioelen van duizenden op-één-hoop de aandacht afleidt van de verten en van den hemel, zoeken gaarne van tijd tot tijd de wijde ruimten der oude volks-sproken. Schooner nog zijn ze ons geworden, nu wij beseffen, dat zij eenmaal hun oorsprong hebben gevonden in het eeuwig-menschelijk tasten naar een oplossing voor de raadselen van het bestaan.

Volgens opgave van prof. J. M. M. de Groot werd de legende van het Chineesche mannetje-in-de maan — Youeh Lao, de maan-oude, noemt hem de Chinees — eerst tijdens de Tàng-dynastie, die van de zevende tot de tiende eeuw over China heerschte, voor het eerst opgeteekend. Ongetwijfeld heeft zij echter reeds eeuwen vroeger in denzelfden of ongeveer-gelijken vorm bestaan.

Op een helderen maan-avond ging een jonkman, Wei Kou genaamd, door de stad Sung-Tching. Plotseling bemerkte hij aan den kant van den weg een oud man, die in den manschijn in een boek te lezen zat.

Hij groette hem naar gebruik en vroeg hem, wat er stond in het boek, dat hij daar in handen hield. Hij kreeg hierop ten antwoord dat alle huwelijken, die in de toekomst zouden worden gesloten, in het boek stonden aangeschreven.

De grijsaard toonde hem een rooden draad en zeide: „Kijk, hiermee bind ik de voeten van den man en die van de vrouw aan elkander vast. Zelfs indien de families elkander vijandig gezind zijn, zelfs indien zij geboortig zijn uit ver van elkaar verwijderde landen; hun lot zal hen ten slotte onontkoombaar samenbrengen. Dit wil ik je wel zeggen,

ners hebben wij eengoedvoorbeeld van de producten der naïeve verbeelding, aan het werk gezet door en zich bezig houdend met een natuur-verschijnsel: de vlekken op de maan. Heel de wereld over heeft eenmaal de nomade, voor hij zich te ruste legde, opgezien tot het firmament en er, door schitterende sterren omzwermd, de lich-

dat de dochter van de oude vrouw, die daarginds in den winkel groenten verkoopt eenmaal jou echtgenoot zal zijn.”

Door onweerstaanbare nieuwsgierigheid gedreven, trad Wei Kou den winkel binnen en vond er een oude vrouw, die een leelijk kind van twee jaar oud in de armen hield. Wei Kou, ontuchtend en teleurgesteld, deed het zijne om te verhinderen, dat de voorspelling van den oude in vervulling zou gaan.

Hij huurde een moordenaar om het kind te dooden. De schavuit had geen geluk bij zijn karwei: het mes miste en het kind kreeg alleen een schram boven den linker wenkbrauw.

Veertien jaar later huwde Wei Kou een jonge, schoone vrouw. En zie, weldra ontdekte hij, aan het litteken boven haar oog, dat het kind, zoo jeugdig nog door hem met den dood bedreigd, zijn vrouw was geworden.

De maan-oude had juist voorspeld.

Deze legende van de maan-oude brengt onwillekeurig het feit in herinnering, dat de maan volgens de aller-oudste mythen reeds als de echtgenoot van de zon beschouwd werd. Van daar dan ook dat aan de maan ten slotte een beslissenden invloed op het toekomstig huwelijks-geluk, de huwelijks-kansen en de vruchtbaarheid van de vrouw—vooral in China voor het echtelijk geluk van groote beteekenis—werd toegekend

Om deze reden is in het Rijk van het Midden maan-aanbidding door jonge vrouwen nog sterk in zwang. Gaarne en vol hoop op de toekomst brengen zij hulde aan den machtigen oude, die met zijn rooden draad twee menschen voor eeuwig aan elkander bindt. Nederig smeeken zij om de gunst van hem, die, zooals een van zijn namen uit-wijst: „Samen-bindt en door-aderd als marmar is.”

In dit laatste mogen wij een toespeeling zien op het gevlekte voorkomen van de maan. Leerzaam voor de in China heerschende opvattingen is het spreekwoord: „De koppeling wordt door den Hemel veroorzaakt, maar de vereeniging volgt de beslissing van de maan.”

Mijn onderwerp is hiermee in de verste verte niet uitgeput.

Heel wat meer nog heeft de Chinees der oudheid in de maan weten te ontdekken. Zoo brengt een Ode uit de Shi-King, het oudste Chineesche liederen-boek, ons het verrassende nieuws, dat de maan ginds in de zevende eeuw voor onze jaartelling, de ster der verliefden was. Youeh Lao, de maan-oude, heeft een interessante collega. En bovendien is er

nog een mooie legende van een Chineesch maan-vrouwtje, dat het dief-achtige met onzen houtraper in maneland gemeen heeft. Maar daarover zou ik u een volgende maal graag een en ander willen vertellen.

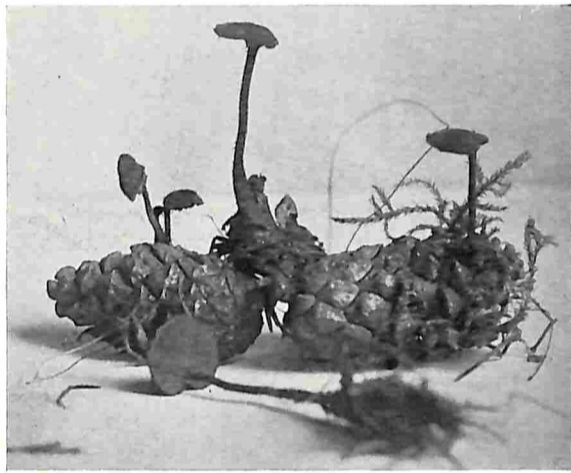
W. H. DE ROOS.

HOE DE DIEREN SPREKEN

DOOR WILLIAM J. LONG.

3) Met toestemming van den schrijver vertaald door S. CILIA STOFFEL.

VAN de tamme kraaien die ik 't geluk had waa- te nemen, toonde maar een klein gedeelte eenige neiging om woorden te herhalen; en deze begaafde zijn naar mijn oordeel dezelfde kraaien die men in den natuurstaat af en toe kan hooren fluiten als een gaa, of „tjokken”,

OORLEPELZWAM.

AARDSTERREN.

of „oehoe” roepen, of een anderen kreet geven dien de gewone kraaien niet uiten of niet kunnen maken en wat een persoonlijke gave van nabootsing aantoot. Dit laatste, dat ik herhaaldelijk onder wilde kraaien heb waargenomen, is iets heel anders dan spreken; maar naar aanleiding van het feit, dat deze nabootsers een paar van onze woorden min of meer met overleg leeren gebruiken, zou men 't niet zoo heel veel mis kunnen hebben wanneer men to' de slotsom kwam, dat elke kraai in haar hersens een niet tot ontwikkeling gekomen nestje van cellen had, dat overeenstemde met onzen „taalknobbel”.

Een nadere beschouwing van de wilde vogels zou deze mogelijkheid kunnen bevestigen. Als men bijvoorbeeld een eenzame kraai in een boomtop eentonig „ha! ha!” hoort roepen terwijl zij elken keer dat zij 't herhaalt haar kop buigt of met haar staart wipt, kan men er verzekerd van zijn, dat er ergens binnen haar gezichtsveld of 't bereik van haar stem een troep van zijn soortgenooten op den grond aan 't eten zoeken is. Dat dit bijzondere *ha* de mededeeling aan haar makkers beteekent, dat de uitkijk op wacht staat en alles in orde is, lijkt me heel waarschijnlijk. Ik weet wel dat er biologen zijn die vernuftig het heele raadsel als blind toeval verklaren; maar dat strookt niet goed met het verstandige van de kraaiennatuur zooals ik die heb waargenomen; en het verklaart evenmin het feit dat eens, toen ik den schildwacht vermeed en zoo dichtbij kroop dat ik twee leden van den troep dien hij verondersteld werd te bewaken kon schieten, de overige nog niet buiten gevaar waren, of ze stortten zich op de laaghartige en sloegen haar woedend op den grond.

Wie genoeg belangstelling heeft om zoo'n kraaienschildwacht eens als bij toeval of op een onverschillige manier te naderen (hij zal opschrikken wanneer men te snel of te rechtstreeks aankomt), moet wel opmerken dat zijn *ha* merkbaar verandert als men nog ver af is. Het is niet langer maar voor den vorm of eentonig, en het wordt ook niet in dezelfde lichaams-houding geuit, zooals uw oogen duidelijk zien. We zouden den kreet precies zoo uitspreken en spellen als te voren (het moest eigenlijk *ha*, of *ha*, geschreven worden en niet *ka*, want er is geen medeklinker in te hooren); maar als onze ooren scherp zijn, zullen ze een totaal verschillenden klemtoon of buiging hooren, zooals ze verschillende klemtonen en beteekenissen onderscheiden wanneer het onverschillige of van opwindende trillende „Schip in zicht!” van den matroos uit het kraaiennest van een schip naar omlaag zingt. Laten we nu eens een paar pas op den schildwacht toedragen, of net doen of we ons verstoppen en kruipen gaan, dan zal het *ha* oogenblikkelijk weer veranderen. Dezen keer is de klemtoon nog sterker, zelfs voor onze ongeoeffende ooren; en nauwelijks is de kreet geslaakt, of alle kraaien van den onzichtbaren troep warrelen te voorschijn en koersen haastig naar de bosschen waar 't veilig is.

Het is daarom waarschijnlijk dat dit simpele *ha* van de kraai iets soortgelijks is als het wortelwoord van zekere oude talen, het Chineesch bijv. dat allerlei verschillende toonbuigingen heeft om verschillende gedachten uit te drukken, maar die voor vreemde ooren alle gelijk klinken, en die hetzelfde gespeld worden als ze in vreemden druk verschijnen.

Te oordeelen naar 't optreden van de kraai, staat het vast dat hun eenvoudig *ha* tenminste duidelijk drieërlei toon heeft om even zooveel verschillende beteekenissen uit te druk-

ken: een van „alles in orde”, nog een van „pas op”, en een derde van „maak dat je wegkomt!” Daarenboven schijnen de vogels deze verschillende beteekenissen even duidelijk te begrijpen als wij goed Nederlandsch; ze pikken rustig hun eten als *ha* het eene beteekent, of werpen zich omhoog als het 't andere wil zeggen; en al bespieden wij ze ons leven lang, we zouden niets zien dat een aanwijzing gaf omtrent eenige aarzeling of verwarring in hun geest door de boodschap van den schildwacht.

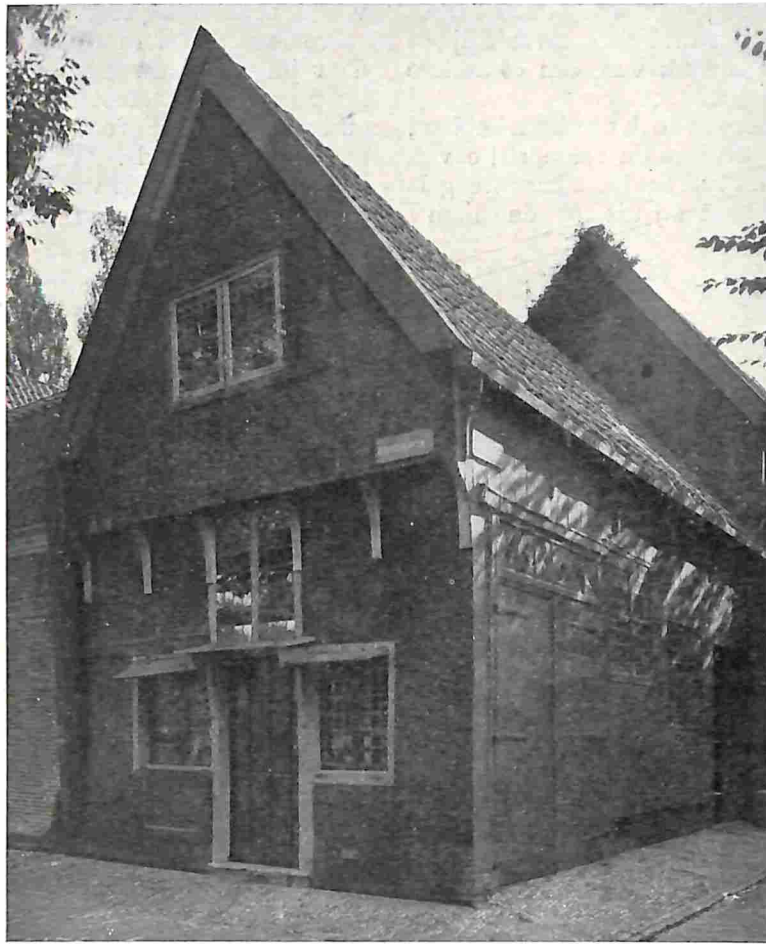
Niet alleen de kraaien, maar de wilde eenden net zoo goed, en de herten en de vos en veel andere dieren, schijnen de kraaientaal uitstekend te verstaan, of tenminste een deel er van dat betrekking heeft op hun eigen belang. Zoo hooren we aan de kust 's winters de kraaien herhaaldelijk *ha-en* als ze de lijn van 't getij volgen op zoek naar voedsel. Uren lang gaat dat gepraat zoo door, luidruchtig of slaperig, en de wilde eenden schenken er hoegenaamd geen aandacht aan; ofschoon ze 't moeten weten, dat hongerige kraaien een gewonde of een roekelooze eend zullen doden en schoon opeten tot op de botjes, zoodra ze er maar voor in de gelegenheid zijn. Om die gevaarlijke liefhebberij zou men natuurlijk verwachten dat de watervogels groote achterdocht koesterden tegen den zwarten vrijbouter en op hun hoede waren als ze hem hoorden of zagen; maar nauwelijks trekt men er met een geweer op uit, of men leert iets, dat eerbied doet krijgen voor de kraai, en U er misschien verwonderd over doet staan, hoeveel of hoe bitter weinig we eigenlijk van de gewoonten der boschbewoners afweten.

Veel eenden, vooral de zwarte eenden, komen graag elken dag aan land op een beschut plekje in de luwte van een hoogen oever, om er uit te rusten of zich te pluizen of samen een rustig slaapje te doen. Het is een verleidelijk gezicht zoo'n stuk of honderd van die prachtige vogels in een dichte groep bijeen te vinden, meestal met hun kop in de veeren; maar het is inderdaad onmogelijk ze te besluipen, omdat de kraaien onophoudelijk langs den oever heen en weer trekken en een kraai nooit een troep slapende eenden voorbijgaat, zonder haar vlucht te verheffen om een blik te werpen over den oever achter

hen. Wat haar bedoeling is, kan niemand vertellen; we merken slechts op, dat zij feitelijk op den uitkijk is voor de eenden naar een gemeenschappelijken vijand, zooals zij gewoonlijk voor haar eigen familie doet. Er is geen ontkomen aan dat scherpe spiedende oog; zij ziet iemand door 't strandgras kruipen of zich achter een struik verstoppen. Hij slaakt een enkel *ha!* waar waarschuwing, gevaar, spot uit spreekt, en nu werpen dezelfde eenden, die haar den heelen dag zonder zich iets om haar te bekommeren, gehoord hebben, zich onmiddellijk de lucht in en koersen snel naar zee.

De kraaien hebben allerlei andere variaties op den zelfden kreet, welke andere dingen uitdrukken, die hun heele geslacht duidelijk schijnt te verstaan, maar die zinloos zijn voor menschelijke ooren. Als ik bijvoorbeeld den noodkreet van een jonge kraai naboots, kan ik bijna altijd een heelen troep boven m'n hoofd krijgen, wanneer 'k alleen maar zorg goed verstoppt te blijven. Niet zoodra hebben ze 't in de gaten gekregen, dat er een mensch verstoppt zat, of ze zwenken weg en 't gebeurt maar zelden, dat ik ze een tweeden keer naar dezelfde plek terug kan roepen.

(Wordt vervolgd).

HOUTEN HUISJE TE EDAM,
 ACHTERHAVEN HOEK BREESTRAAT. AANGEKOCHT DOOR
 DE VEREENIGING „HENDRICK DE KEYSER.”